

PRO
LIBERTATE

INSTITUT PRÁVA
A OBČANSKÝCH SVOBOD

JUDr. Tomáš Nielsen

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Článek 1 odst. 1 Ústavy ČR

- Česká republika je **svrchovaný**, jednotný a **demokratický právní stát** založený na **úctě k právům a svobodám člověka a občana**.

Článek 2 odst. 4 Ústavy ČR

- Každý občan může činit, co není **zákonem** zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co **zákon** neukládá..

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Článek 9 odst. 2 Ústavy ČR

- Změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřípustná.

Článek 9 odst. 3 Ústavy ČR

- Výkladem právních norem nelze oprávnit **odstranění nebo ohrožení základů demokratického státu.**

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Článek 1 Listiny základních práv a svobod

- Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. **Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.**

Článek 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

- Státní moc lze uplatňovat jen **v případech a v mezích stanovených zákonem**, a to **způsobem, který zákon stanoví**.

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Článek 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

- Povinnosti mohou být ukládány **toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.**

Článek 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

- **Meze základních práv a svobod** mohou být **za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod** (dále jen "Listina") upraveny **pouze zákonem.**

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Článek 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod

- Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod **musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu**. Taková omezení **nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena**.

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Klíčové nálezy Ústavního soudu

- Je-li k dispozici více výkladů veřejnoprávní normy, je třeba volit ten, který vůbec, resp. co nejméně, zasahuje do toho kterého základního práva či svobody (princip **in dubio pro libertate**) - I. ÚS 643/06, III. ÚS 741/06, PI ÚS 14/07, II. ÚS 1375/11 apod.

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Klíčové nálezy Ústavního soudu

➤ II. ÚS 2268/07

Princip právního státu, v němž je obsažen i princip panství práva vyžaduje naprostou dominanci práv v protikladu k vlivům uplatňovaným ze strany arbitrárně vykonávané moci. Tento princip vylučuje existenci libovůle a samozřejmě i prerogativ a vylučuje dokonce i široce koncipovaná oprávnění na straně orgánů exekutivy plní-li funkce státní správy, jejíž součástí je i policie.

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

Předpokladem řádu v právním státu je státní monopol moci, která má sloužit při prosazování práva ochraně občanů a zajišťování jejich svobody. V právním státu legitimuje mocenský monopol toliko právem založená a právem omezená moc. Státní moc tak smí být vykonávána jen s respektem k limitům, která ve vztahu k ní představují základní práva a svobody jednotlivců.

Ústavněprávní principy demokratického právního státu

- **Lidská důstojnost jako hodnota je ukotvena v samých základech celého řádu základních práv obsažených v ústavním pořádku. Je s ní spojen nárok každé osoby na respekt a uznání jako lidské bytosti, z něhož plyne zákaz činit z člověka pouhý objekt státní vůle, anebo zákaz vystavení osoby takovému jednání, které zpochybňuje její kvalitu jako subjektu.**

Projevy ústavních principů v zákonech

- § 2 odst. 1 OZ: „Každé ustanovení soukromého práva lze vykládat **jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec**, se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. **Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.**“
- § 3 odst. 1 OZ: „Soukromé právo **chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých** takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.“

Projevy ústavních principů v zákonech

- § 3 odst. 2 písm. a) OZ: „Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že každý má právo na ochranu svého **života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.**“
- § 4 odst. 1 SprŘ: „Veřejná správa je **službou veřejnosti**. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má **povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc.**“

Co to znamená?

- Česká republika je založena na vládě práva. To představuje absolutní hodnotu.
- Právo je založeno na zásadě přednosti individuálního práva člověka na důstojný, svobodný život před zájmy „obecného blaha“.
- Právo je založeno na domněnce poctivého jednání a dobré víry.
- Státní moc musí tyto principy respektovat, musí být uplatňována v mezích zákona a s absolutním respektem k základním právům a svobodám – v případě nejasnosti musí být uplatněna zásada

IN DUBIO PRO LIBERTATE

Jaká je realita?

- Vláda, ale i soudy, zavedly fikci ohrožení veřejného zdraví z důvodu pandemie. Fikci, že každý občan je rizikem pro veřejné zdraví.
- Právo má podle vlády, médií, ale i části veřejnosti ustoupit „obecnému blahu“ – zájmu o ochranu veřejného zdraví.
- Fiktivní představa „veřejného zdraví“ je bez jakéhokoliv důvodu či důkazu upřednostněna před uvedenými zásadami demokratického právního státu.
- Ústava, Listina, právo obecně přestává být hlavní konstantou naší země, a to s jediným argumentem: „Nelze vyloučit, že se někdy něco může stát.“

Shrnutí

- Presumpce nemoci při pozitivním rt-PCR testu, omezování svobody formou izolace a „karantény“, omezování základních práv a svobod formou opatření obecné povahy atd. odstraňují demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou.
- Pandemický zákon a snaha o jeho novelizaci jsou snahou obejít **ústavní** zákon o bezpečnosti ČR a s ním související předpisy, což povede k popření demokratického řádu lidských práv a základních svobod, založených Listinou.
- To vše se děje s přímým (aktivním či pasivním) souhlasem Parlamentu ČR i soudní moci.

Článek 23 Listiny základních práv a svobod

- Občané mají právo postavit se na odpor **proti každému**, kdo by **odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod**, založený Listinou, **jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.**

To je aktuální status quo

**PRO
LIBERTATE**

Návrh řešení

- Okamžité zrušení stavu pandemické pohotovosti a pandemického zákona
- Novela zákona o ochraně veřejného zdraví – omezení správního uvážení při vydávání MO, nastavení systému kompenzací, právní zakotvení stavu epidemie
- Přísná aplikace čl. 2 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně: **„Zájmy a blaho lidské bytosti jsou nadřazeny zájmům společnosti nebo vědy.“**

Návrh řešení

- Zrušení ust. § 73 odst. 7 zákona o zdravotních službách
- Vyřazení nemoci covid-19 ze seznamu nemocí pro účely § 152 a 153 trestního zákoníku (respektování zásady nullum crimen sine lege) – viz čl. 39 Listiny: „Jen **zákon** stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

Návrh řešení

- Povinnost podrobit se nedobrovolně zdravotnímu úkonu musí být přímo stanovena zákonem (nelze ponechat na výkonné moci) – viz čl. 7 odst. 1 Listiny: „Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být **jen v případech stanovených zákonem.**“
- Široká diskuse o úpravě systému soudní ochrany před zneužitím nouzového stavu, krizového stavu a stavu epidemie

Návrh řešení

- Široká diskuse o novele Listiny základních práv a svobod směrem k utvrzení principu In dubio pro libertate a absolutní ochrany lidské důstojnosti a soukromí coby základních pilířů demokratického právního státu
- Ukončení diskusí o dalším rozšiřování pravomocí moci výkonné či rozměňování ochrany individuálních práv a svobod občanů

Co nabízíme?

- Oponentní stanoviska a argumenty k informacím poskytovaným ze strany Vlády ČR a MZ (ÚZIS)
- Aktivní účast v diskusi o nových právních předpisech a novelách stávajících předpisů
- Odbornou pomoc při přípravě podání k Ústavnímu soudu a dalším institucím (NKÚ, ÚOOÚ, OČTŘ apod.)

Závěr

V demokratické společnosti nelze upřednostňovat „vyšší dobro“ před individuálními právy občanů. Ani pokud jde o veřejné zdraví. Omezování svobody pro tzv. „vyšší dobro“ je základním nástrojem totalitních systémů.